

5 ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ

ПУБЛІЧНА
БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Гендерна рівність

огляд літератури

2022

*«Гендерна рівність – це чутливий індикатор,
який демонструє, наскільки розвинутою
і демократичною є держава»
Рональд Інглхарт*

Під гендерною рівністю розуміються «рівні можливості самореалізації жінок і чоловіків, гарантії дотримання прав і свобод з урахуванням особливостей статей, взаємні обов'язки та спільна відповідальність в процесі життєдіяльності».

Принципи гендерної рівності закріплено в багатьох міжнародних документах, зокрема в Загальній декларації прав людини (1948), Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок (1967), Декларації ООН про викорінення насильства щодо жінок (1993) тощо. У рамках Програми розвитку ООН гендерна демократія визначається як система волевиявлення жінок і чоловіків, рівних у можливостях і правах, що законодавчо закріплені й реально забезпечені в політико-правових принципах, діях, розбудові громадських і державних структур.

Україна, яка обрала демократичний шлях розвитку, зараз спрямовує свою законодавчу й державну діяльність на створення рівних гендерних відносин в усіх царинах соціального життя. Засадові принципи гендерного розвитку в Україні визначено у Конституції, яка гарантує рівні права та можливості для чоловіків і жінок, рівність їх перед законом. Це означає, що держава захищає сім'ю, дитинство, материнство та батьківство, надає рівні можливості жінкам у суспільному, політичному й культурному житті, в освіті та професійному навчанні, в отриманні роботи й оплати за роботу; захист жіночої зайнятості та здоров'я; створення умов для того, щоб жінки могли поєднувати роботу і материнство. Також на національному рівні гендерна рівність гарантована Кодексом законів про працю України, а також окремим Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року» та іншими законодавчими актами.

Пропонуємо вашій увазі тематичний огляд літератури про гендерну рівність в Україні, та механізми її реалізації у різних сферах нашого життя.

Волобуєва О. Методичні рекомендації з інтеграції гендерних підходів у систему підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України / Олена Волобуєва, Алла В'яткіна, Світлана Ганаба та ін. ; наук. ред. Оксана Ярош, Едуард Рахімкулов ; ред. кол.: Катерина Левченко (гол. ред.), Олексій Генчев (заст. гол. ред.), Андрій Титаренко та ін. – Київ : ФОРМ Кліменко Ю. Я., 2021. – 292 с.

У Методичних рекомендаціях висвітлено фундаментальні питання теорії та практики інтегрування гендерних підходів в освітній процес закладів вищої освіти сектору безпеки і оборони України; розкрито сутність, структуру, зміст, форми та методи впровадження гендерної складової у різні види повсякденної діяльності; запропоновано уніфікований підхід до забезпечення гендерної рівності та подано практичні рекомендації щодо його використання.

Перес К. К. Невидимі жінки. Чому ми живемо в світі зручному тільки для чоловіків : [пер. з англ.] / Керолайн Кріадо Перес. - Київ : Сварог, 2021. - 321 с.

«Невидимі жінки» — це перша книжка про гендерні нерівності, заснована виключно на фактах та статистиці. Це більш ніж 100 років досліджень прихованих гендерних даних про жінок, що творили історію на рівні з чоловіками. Офіцерка Ордена Британської імперії, борчиня за права людини, у «Невидимих жінках» авторка викриває гендерну нерівність там, де її, здавалося б, годі й шукати: на клавішах фортепіано, у програмах розпізнавання голосу, у клінічних випробуваннях лікарських засобів... Коли розробники продуктів і технологій, замість аналізувати цільову аудиторію, збирають дані про типового чоловіка, навіть сухі цифри можуть підгуляти! Жінки в цій системі залишаються непоміченими. Сфери життя, підлаштовані під чоловічі потреби, некомфортні, та більше — небезпечні для жінок. Але так буде не завжди...

Жуковська, Г. Г. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Ч. 1 / Г. Г. Жуковська, К. Б. Левченко, О. О. Остапенко, О. І. Сулова ; за заг. ред. К. Б. Левченко. – Київ, 2020. – 186 с.

Видання розкриває питання нормативно-правового забезпечення формування та реалізації державної політики у галузі забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні. Розглядається становлення та розвиток законодавства та підходів до формування державної гендерної політики, аналізуються загальні підходи, механізми та інструменти її реалізації.

Сулова, О. Рівні права та можливості жінок і чоловіків у місцевому самоврядуванні: стандарти, пріоритети, поради : [довідник] / Олена Сулова. – Київ : Вид-во Юстон, 2020. – 40 с. – (Бібліотечка місцевого самоврядування).

Довідник пропонує уніфікований підхід до врахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у системі місцевого самоврядування в Україні. Він пояснює наявні стандарти, допомагає визначати пріоритети та завдання діяльності місцевої ради у різних сферах, дає поради і приклади. Тут наведений і перелік нормативно-правових актів, що можна використати в роботі, та короткий глосарій застосованих у виданні термінів з гендерної проблематики.

Формування гендерної компетентності військового професіонала : Путівник гендерної інтеграції у Збройних Силах України / уклад.: В. Арнаутова, В. Лукічов, Т. Нікітюк. – [Київ], 2020. – 232 с.

У посібнику представлено основні поняття гендерної концепції, гендерні загрози у збройному конфлікті, законодавчі засади державної гендерної політики, основи гендерної перспективи НАТО та порядок денний Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», необхідні умови гендерного інтегрування у Збройних Силах України, гендерний підхід в контексті Демократичного контролю над Збройними Силами України, деякі інструменти гендерної інтеграції. З метою більш ефективного та оптимального набуття гендерно-сенситивних знань та навичок інформація подається в інтерактивному форматі з використанням практичних вправ, проблемних запитань та тестів

самоконтролю.

Гейтс М. Мить піднесення. Розширення прав і привілеїв жінок, що здатне змінити світ / Мелінда Гейтс ; пер. з англ. І. Павленко. - Київ : [Форс Україна], 2019. - 302 с.

«Мить піднесення» — це терміновий заклик до сміливості й рішучості, до дії з розширення прав і можливостей жінок. Упродовж останніх двадцяти років Мелінда Гейтс виконувала важливу місію — скрізь відшукувала людей із невідкладними потребами. На цьому шляху для неї стало очевидним одне: якщо хочеш піднесення суспільства, потрібно припинити принижувати жінок.

Герц, А. А. Права людини, сексуальна орієнтація та гендерна рівність : навч. посіб. / Алла Анатоліївна Герц, ПВНЗ "Міжнар. наук.-техн. ун-т ім. акад. Юрія Бугая". – Харків : Лисенко І. Б., 2019. – 323 с.

Розглянуто основні положення гендерної рівності у різних сферах в Україні та ЄС. Висвітлено питання дискримінації, гендерного насильства, фемінізму. Наведено теоретичні та практичні аспекти законодавчого регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ в Україні та інших країнах. Для закріплення знань запропоновано контрольні запитання, завдання, тести, додатки.

Желіба О. В. Ж50 Освіта і гендер: навч.-метод. посіб. / О. В. Желіба. – Ніжин : Вид. ПП Лисенко М. М., 2019. – 256 с.

Посібник присвячено теорії гендерної освіти та методиці проведення занять з гендерних студій. Перша частина курсу висвітлює теорію гендерної освіти: співвідношення освіти та гендеру, гендерний вимір вступу, навчання та професійної реалізації у закладах освіти, наявність в освітньому середовищі гендерних проблем та способів їх подолання. Друга частина курсу спрямована на набуття навичок тренера/ки з гендерної освіти: знайомить слухачів та слухачок із місцем гендерних питань в наявних навчальних курсах та гендерними курсами, методикою вивчення ключових проблем гендеру, таких як гендерні ролі, гендерні стосунки, гендерні стереотипи, гендерна дискримінація, гендерне насильство та гендерно комфортне середовище.

Інша оптика: гендерні виклики сучасності : [зб. наук. пр. на пошану Соломії Павличко] / [упоряд., наук. ред., передм. В. Агєєва ; упоряд. Т. Марценюк]. – Київ : СМОЛОСКИП, 2019. – 252 с.

«Інша оптика: гендерні виклики сучасності» – це унікальне поєднання текстів. Перед вами спроба означити та проаналізувати тенденції, закономірності та загрози у «війні статей». Це актуальні наукові розвідки, які досліджують категорію гендеру в межах літературознавства, соціології та політології, шукаючи нову мову та цінності, що зможуть відповідати на виклики сучасного культурного простору. Крім того, це спроба торкнутися інтимного: у збірці ви знайдете спогади знакових культурних діячів та діячок, які мали щастя знати одну із найважливіших постатей нашої гуманітаристики, засновницю гендерних студій в Україні – Соломію Павличко.

Корнієнко М. В. Концептуальні основи протидії насильницьким злочинам щодо дітей / Максим Корнієнко ; Одес. держ. ун-т внутрішніх справ. – Одеса, 2019. – 319 с.

У монографії проводиться дескрипція стану наукової розробки тематики протидії злочинам щодо дітей та нормативно-правового регулювання діяльності з протидії цим злочинам. Особлива увага зосереджена на висвітленні організації виявлення, розслідування та запобігання насильницьких злочинів щодо дітей та загальним положенням тактики проведення слідчих (розшукових) дій за досліджувальною категорією справ. Аналізується міжнародний досвід протидії насильницькій злочинності щодо дитини, аналізуються основні форми міжнародного співробітництва при розслідуванні цього виду злочинів.

Уварова О. О. Захист прав жінок: юридичні інструменти забезпечення гендерної рівності в Україні : навч. посіб. / Олена Уварова, Катерина Дайнеко. – Харків : Лисенко І. Б., 2019. – 114 с.

Висвітлено найбільш актуальні питання забезпечення гендерної рівності та захисту прав жінок в Україні. Наведено приклади судової практики міжнародних та національних судів, досліджень в різних суміжних сферах, статистичних даних й витягів з нормативно-правової бази. У додатку розміщено перелік рекомендованих для перегляду художніх фільмів, що наочно ілюструють проблематику прав жінок та гендерної рівності й дозволяють замислитися над аналогічними проблемами в Україні та потенційними шляхами їх вирішення. Також наведено перелік міжнародних актів, які закріплюють стандарти у сфері захисту прав жінок та їх правовий статус для України, й глосарій базових понять.

Уотсон, К. Гендерні питання в секторі оборони : зб. інформ.-метод. матеріалів / Калум Уотсон ; ред. Меган Бастік ; Центр ДКЗС. – [Київ], 2019. – 76 с. – («Гендерні питання в секторі безпеки» ; Посіб. 3).

Бирд, М. Женщины и власть. Манифест / Мэри Бирд ; пер. Н. Мезин. – Москва : Альпина Паблишер, 2018. – 120 с.

«Женщины и Власть. Манифест» - це дотепно написана книга, що переглядає гендерну політику і показує, як історія ставилася до впливових жінок. Її приклади варіюються від стародавнього світу до сучасності, від Афіни до Терези Мей. Вона досліджує культурні основи жінконенависництва, враховуючи суспільний голос жінок, наші культурні припущення про взаємини жінок з владою і про те, як могутні жінки чинять опір тому, щоб їх упакували в рамки чоловічого уявлення про них.

Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика. — Київ: «Хай-Тек Прес», 2018. — 560 с.

Монографія присвячена проблемам теорії та практики механізму забезпечення принципу гендерної рівності. У роботі розкривається поняття, сутність та взаємозв'язок із суміжними категоріями принципу гендерної рівності. Аналізуються наукові дослідження та методологія у сфері принципу гендерної рівності. Акцентується на механізмі забезпечення принципу гендерної рівності, визначаються його поняття, елементи. Надається загальна характеристика нормативно-правової та інституційної складових механізму забезпечення принципу гендерної рівності в Україні. Також у роботі досліджуються питання гендерної політики в Україні, забезпечення принципу гендерної рівності у парламенті та збройних силах. Надається характеристика гендерної експертизи та гендерного бюджетування у механізмі забезпечення принципу гендерної рівності. Розкриваються питання забезпечення принципу гендерної рівності у сфері місцевого самоврядування; діяльності громадських організацій у сфері забезпечення принципу гендерної рівності; практики Європейського суду з прав людини у сфері забезпечення принципу гендерної рівності.

Уварова О. О. Права жінок та гендерна рівність : навч. посіб. / Олена Уварова. – Харків : Лисенко І. Б., 2018. – 202 с.

Гендерна рівність є однією з умов забезпечення справедливого суспільного розвитку. Правнича спільнота відіграє важливу роль в усуненні конкретних проявів несправедливості, які можуть бути викликані соціально-економічними, політичними, культурними чи іншими факторами. Навіть найбільш прогресивне законодавство не здатне гарантувати такі зміни в суспільстві, якщо його правнича спільнота не демонструє розуміння цінності гендерної рівності й не є обізнаною з проблемами з її забезпечення та їх можливими наслідками. Саме з юристів і юристок починається створення захищеного правом простору, в якому можуть знаходити вираз ідеї й різноманітні інтереси різних соціальних груп. Вони можуть виступати потужним засобом соціальних змін, коли їх діяльність спрямована на подолання дискримінації й забезпечення гендерної рівності.

Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам / Тамара Марценюк ; за участі Олени Богдан. – Київ : Основи, 2017. – 256 с.

Книга знайомить з теоретичними й емпіричними аспектами гендерної теорії: що ж таке «гендер», і які ознаки цього поняття; на яких засадах ґрунтується гендерна теорія, і в які міжнародні звіти слід заглянути, щоб переконатися в існуванні у світі гендерної нерівності. Далі мова йде про гендерні аспекти освіти і виховання, гендер і економіку, політику. Розглядається така непроста, але актуальна тема як гендерне насильство: звідки взявся цей термін, що він означає, які є форми й типи гендерного насильства, яка ситуація в Україні і світі з насильством у сім'ї та торгівлею людьми. Не менш важлива тема, особливо в ситуації боротьби із сексизмом в українському суспільстві — гендерні питання в медіа. Йтиметься не тільки про проблеми, як-от сексизм у рекламі, мова ворожнечі тощо, а й про можливості та приклади боротьби із сексизмом.

МИНИСТЕРСТВО ВРУЧІННИХ СПРАВИ УКРАЇНИ
Департамент міжнародних відносин та правової допомоги

І. О. ГРИЦАЙ

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Монографія

Хай-Тек Прес
Київ-2018

Українські жінки у горнилі модернізації / під заг. ред. Оксани Кісь ; Українська асоціація дослідників жіночої історії ; НАН України ; Ін-т народознавства. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – 304 с.

Дослідниці-історики, які спеціалізуються на вивченні минулого українських жінок, розкривають різні сторони процесів модернізації, під впливом яких українки ставали такими, якими є тепер. Процеси модернізації стрімко увірвалися у розмірене життя українських жінок кінця XIX століття, радикально змінюючи їхні соціальні ролі, повсякденне буття, систему цінностей, світогляд, сфери діяльності. Де були і що робили жінки у вирішальні моменти історії України? Як вели себе під час примусової колективізації? Як переживали нацистських окупантів? Чи боролися з радянською владою у національному підпіллі? Як здолали Голодомор? Що для них означало «бути жінкою» у ті часи? Війна спонукала українок відчувати себе громадянками, взявши до рук зброю, стати пліч-о-пліч з чоловіками у боротьбі за нове життя. Але ролі жінок того часу виходили далеко за рамки шаблонного набору «жертва, героїня або зрадниця».

Ткалич, М. Гендерная психологія : підручник / Маріанна Ткалич. Київ : Академія, 2016. – 256 с. – (Альма-матер).

Стереотипні розуміння статі, відносин чоловіків і жінок у суспільній та міжособистісній сферах формувалися тисячоліттями. Цивілізаційний прогрес значною мірою позбавив актуальності погляд на чоловіків і жінок як на «сильну» і «слабку» половини людства. Нове бачення цієї проблеми пропонують гендерні концепції, що проголошують рівноправність статей як передумову суспільної гармонії. Цей принцип покладено в основу навчального посібника, в якому, крім загальнотеоретичних і методологічних питань, розкрито соціально-психологічні основи гендерної ідентичності, гендерної соціалізації, гендерних відмінностей, вплив гендерних стереотипів на розвиток і самореалізацію особистості, соціально-психологічні характеристики гендерних ролей.

Гендерні медійні практики: навч. посіб. із гендерної рівності та недискримінації для студ. внз / заг. ред. Сергій Штурхецький. – Київ, 2014. – 206 с.

У посібнику на основі аналізу вітчизняного та світового досвіду розглянуто проблему впровадження гендерного підходу і застосування гендерно-орієнтованих практик у медіа. Зокрема, читачі зможуть знайти відповіді на запитання: чому гендер та гендерна рівність є важливими для журналістів і для медіа; який існує взаємозв'язок між гендерними питаннями і нерівністю та роботою ЗМІ; якою є роль ЗМІ та рекламної індустрії у підтримці та просуванні гендерної рівності; якими є гендерно-чутливі практики у роботі ЗМІ, а також яким чином вони можуть допомогти у формуванні професійного профілю успішних медійників. Посібник буде корисним як для практикуючих медійників та рекламістів, так і для викладачів і студентів журналістських вишів.

Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / Ю. І. Сасенко, Л. Амджадін, М. Васильчук, І. Голюк; Н. Дмитрук, Н. Лаврінченко та ін. ; Ін-т соціології НАН України. – Київ, 2007. – 145 с.

У колективній монографії представлено результати соціологічного дослідження гендерних стереотипів та гендерних проблем українського суспільства. Висвітлені експертні оцінки розвитку засад гендерної політики в країні, результати опитування громадської думки щодо характеру гендерних відносин у різних сферах суспільного життя, а також результати контентаналізу матеріалів у друкованих ЗМІ під гендерним кутом зору. Показані чинники, що впливають на гендерні стереотипи та ставлення до гендерної проблематики в сучасному українському суспільстві, а також особливості прояву гендерної асиметрії в різних соціальних сферах.

Всі фото для огляду взяті з відкритих джерел мережі «Інтернет».

Огляд підготувала Денисова С. О.
Літературний редактор: Трубайчук О. М.
Редактор-бібліограф Денисова С. О.

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування,
вул. Тургенєвська, 83-85
телефон: (044) 486-01-46, (044) 486-00-35
e-mail: 4bibliograf4@gmail.com

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Кієва, 2022